

Relationer - en sårbar politisk filosofi

Här skissar jag på en osäker och sårbar materialistisk filosofi om politisk förändring. Den blir en dialog med Bruno Latours relationistiska och Graham Harmans individualistiska kritik av materialism.

En politisk filosofi om förändring utifrån sårbara relationer - samarbete och interventioner - är ett alternativ till 'politisk individualism' respektive 'påverkan på Samhället'. Politisk individualism förstår jag som att förändring uppnås om vi kunde få individen att leva annorlunda. 'Påverkan på Samhället' föreställer sig samhället som en väldig individuell enhet vilket ju också är en individualistisk föreställning.

Individ betyder odelbar. Personer, stater, nationer, landområden, kulturer, organisationer föreställs som individuella enheter. Här använder jag individ inte i betydelsen omöjlig att splittra utan om 'odelat utrymme'. Individ är en avgörande metafor för borgerliga och nationalstatliga självbilder. Det är en sorts glasögon som visar fantomer som Samhället, väldiga stater, massan eller olika individuella kulturer. Dessa fantomer gör politik närmast omöjligt.

Individuella kulturer, samhällen och nationalstater skulle leva sida vid sida som individuella containrar. Dessutom föreställs vi leva i olika individuella sfärer: ekonomisk, politisk, social, kulturell, civilsamhället, civilisation, natur. Politisk förändring skulle vara att påverka dessa väldiga fantom individer. Sårbar materialism rör istället ihop saker som inte tycks ha med varandra att göra eller ens befinna sig i samma sfär.

Motstånd gör oberoende möjligt

Grupper och saker möter motstånd. Det gör det möjligt att bli oberoende. Oberoende är därmed inte helt självskapande. Oberoende är åtminstone beroende av motstånd. Detta kallar vi materialisering av oberoende.

Beroende och oberoende är mödosamt. De byggs genom kamp och motstånd. De är inte statiskt eller generellt varande, snarare blivande. "Relationer är komplicerade", suckar en vän över en kaffekopp. De behöver affekt och

livsglädje.

Därmed blir politik och filosofi utsprunget från kamp och motstånd, affekt och liv, glädje och missmod. Filosofi byggs inte som spekulativ mystifiering, som sökande efter dolda sanningar, som meditativ övning, som förändligande eller som logiska språksatser.

Motstånd skapar gemensamma världar

Motstånd skapar gemensamt utrymme. Sit-in av medborgarrättsrörelsen skapade gemensam värld med bardiskar, barstolar, bussar, ku klux klan, ickevåldsträning, fängelseceller, domstolar, lagstiftande, baptistkyrkor och ganska snart med kvinnofrigörelse och senare även fredsaktioner. Men kanske inte med schackklubar, eller mexikansk bolero. Detta upptäcker man genom att undersöka vilka saker som gör motstånd mot varandra, tränger undan varandra, hamnar i resonans med varandra. Ord, berättelser, aktioner, teorier, smitta, fågelkvitter, torg och organisationer skapar utrymme och materialiserar därmed. Detta kallar vi materialisering av utrymme och värld.

Aktioner materialiserar och smittar

Politik är att gemensamt skapa gemenskap, exempelvis som när queer skapar sårbara möten. Sårbara möten som tar plats, som förkroppsligar, som bygger gemensamt utrymme.

Politik är därmed alltid materialiserande. Politik är avgörande för alla relationer mellan allt liv. Såväl fjärilar som familjer utövar politik för att fungera med andra. Politiska innovationer kan imiteras av andra grupper och sprids därmed. Vi får politisk förändring som smittar av sig. Icke-våld och feminism kännetecknas av att experimentera fram politiska praktiker och metoder som kan imiteras av andra grupper, som ex innovationerna maktingripare och tidsunderlättare på beslutsmöten. Proteströrelse kännetecknas av besvärjelser mot det som är fel. Och besvärjelser är med och materialiserar det som besvärjs. Protest återskapar motpartens utrymme.

Utan identitet

Relation är mellan något som är oberoende något annat. Annars skulle det vara

identitet, totalitet eller kontinuerlig fortsättning av något. Relation kan då aldrig reduceras till deterministisk kausalitet, helhet eller identitet. Detta kallar vi materialisering av skillnad. Politik är mångfaldigande av mångfaldigande, inte identitet.

En sak kan ha sig själv som något annat och kan därför skapa relationer till sig själv. Beståndsdelar är externa inte interna. Delar är därmed med och särskiljer mot det som är något annat. I de fall delar är interna kan de inte vara med och skilja. Då får saken hitta något annat som särskiljer, ex skinn eller ett lådhölje.

En sak kan göra andra saker till del av sig själv eller sitt subsystem. En proteströrelse kan göra USA till sitt eget subsystem, som sin huvudsakliga motpart. USA som subsystem är då faktiskt USA inte en representation av USA. Delar och subsystem är delvis oberoende annars skulle de inte kunna urskiljas som just del.

Relationer är inte relationism eller korrelation

Relationen kan inte förklaras enbart med relationen. Relationer är inte relationism, relationer kan inte helt reduceras till sig själv för då vore det inte relation. Relationism eller korrelation förstår vi då som det som ersätter, hotar eller tränger bort relationen.

Mobbning och våld är relationistiska metoder som tränger undan relationer och ersätter dem med mekanism, tryck, tvång och kausalitet. Det som Marx kallade vulgärmaterialism, mekanism, är korrelation snarare än relation.

Relationism, korrelation och mekanism existerar om än som begränsad förklaring. Materialisering av osäkerhet är mer avgörande än linjär förutsägbar mekanik. Dessutom skapar många små kausala samband tillsammans ickekausalitet, komplexitet.

Marx och Hegels dialektik är relationismer. Genom att begränsa dialektikernas förklaringsvärde stärker man deras relevans. Vissa delar av dialektik behöver dock avvisas i en sårbar materialism: Som att överbyggnad, ex byråkratiska arkiv eller chefernas fikasamtal, skulle vara mindre materiellt än industriarbetares svarvande. Dialektik riskerar också att göra motparter till individuella enheter, som ex klass. Dialektik skapar också dichotomier som förvirrar: Är ekonomi förändligande eller är ekonomi 'materialistiskt'? Är

kapital och ägande ett förändligande av saker och förändligande av materia? Det materiella abstraheras bort och blir ägande. Jämför med att bruka saker vilka då snarare materialiserar?

Koalitioner av olikhet inte enhet

Organisationer, kollektiv, ickevåldsgrupper eller saker gör sig oberoende och ickeidentiska varandra (och sig själv). Det blir därmed möjligt att ingå relation (även med sig själv).

Koalitioner av olikhet producerar mer förändring än politisk enhet. Sårbart beroende producerar mer förändring än styrka. Osäkerhet skapar mer förändring än strategi och styrning.

Det som är totalt icke-beroende är vare sig i relation eller i oberoende av varandra. De har inte med varandra att göra. Detta är givetvis vanligt.

Det som inte är oberoende kan inte ingå relation. Det som inte är oberoende kan inte heller göra sig beroende. Politik är mångfaldigande av oberoende, och därmed mångfaldigande av regerande. Politik är även mångfaldigande av samhällen. Regerande och samhällen kan hamna i resonans, de kan dock aldrig bilda enhet.

Materialiseringar av relationer och (o)beroende är rimligare politisk aktivism än att försöka påverka väldiga fantomer som staten, imperiet, samhället eller marknaden.

Per Herngren

2011-08-23. Version 0,12

Referens

Bruno Latour, *Reassembling the social: an introduction to Actor-network theory*, Oxford University Press, 2005.

Graham Harman, *Prince of Networks: Bruno Latour and Metaphysics*, re.press, 2009.

Judith Butler, *Bodies That Matter: On the Discursive Limits of Sex*, Routledge,

1993.

Judith Butler, *Krigets ramar - När är livet sörjbart?*, Tankekraft förlag, 2009.

Relationer som förtrycker

Texter om ickevåld, konflikthantering, samhällsförändring, civil olydnad och plogbillsrörelsen